РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всї листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., СУБОТА, 19-го ЛИПНЯ 1919. Ч. 85. VOL. XXVII. JERSEY CITY, N. J. SATURDAY, JULY 19, 1919. No. 85.

ЛЯХИ ПРОСЯТЬ ЗНОВА О ПОМІЧ ПРОТИ УКРАЇНЦІВ.

Обжаловують Українців о союз з большевиками і масове мордоване польського населеня на Україні.

Большевицькі війска здобули Екатерінбург, послїдну воєнну підставу Колчака в Европі.

Дня 21. липня вийдуть на загальний страйк робітники майже всїх країв Европи.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on July 18, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

ПОЛЯКИ ОБЖАЛОВУЮТЬ УКРАЇНЦЇВ О СОЮЗ З БОЛЬШЕВИКАМИ.

Польський сойм просить знова аліянтів о поміч проти Українців.

ПАРИЖ, 17. липня. — Після донесеня, яке одержав премієр Падеревскі, польські установчі збори (сойм) звернули ся зі жаданем до польського правительства, щоби воно просило аліянтів о поміч, аби положити конець нечуваним варварським насильствам, яких допускають ся супроти польського населеня Українці, котрі зовсім отверто злучили ся з большевиками.

В резолюції, ухваленій соймом, говорить ся, що дикі банди заводять терор на Волини, Поділю і Україні, де панує большевицький режім і має місце масове мордоване Поляків і инших.

З глибини краю, куди польська армія прогнала російських большевиків і українські війска, приходить щораз більше вістий про ріжні насильства і що дня надходять нові вісти про нові переслідування. Польський сойм просить аліянтів, щоби вони безпроволочно почали кроки в цїли спиненя проливу крови і охорони житя.

В резолюції польського сойму і його просьбі, висланій до аліянтів, треба здогадувати ся підступного замаху на нові українські землї, а іменно на Волинь і Поділє. Польське правительство задумало ужити тут такогосамого підступу, якого ужило перед місяцем, оскаржуючи Українців о насильства супроти Поляків у східній Галичині і виєднуючи у аліянтів для себе їх дозвіл на занятє цілої галицької України. Чи хитрий підступ Ляхів їм вдруге удасть ся, покаже найближша будучність. Вони уживають тим разом знова тихсамих аргументів, що й передше, обжаловуючи Українців о масове мордоване польського населеня і союз з большевиками. Ляхи, які мають повне попертє зі сторони правительства Франції, є певні, що аліянти й тим разом повірять їх словам і дадуть їм знова вільну руку у воєнних операціях проти України.

УКРАЇНІ НЕ БРАК ПОЖИВИ, АЛЕ ПОТРЕБУЄ МИРА.

Небезпека нових погромів Жидів на Україні.

ПАРИЖ, 11. липня. — В розмові з кореспондентом жидівського „Форвертса" член української мирової делеґації др. Зархі (Жид) сказав, що українська делеґація не одержала жадних точних відомостий про погроми на Україні. Однак він вірить, що умови там є дуже поважні. Правительство видавало розпорядженя проти погромів, але тепер там такий нелад і переворот, що годі визнати ся.

Українці ведуть боротьбу рівночасно проти Поляків, проти большевиків і проти чорної сотні Денікіна. Тому правительство не є всилі контролювати дикі інстинкти темних елементів.

Убогі українські селяни дуже ворожо настроєні проти Жидів тому, що проти Жидів ведеть ся аґітація. Жиди держать ся невтрально супроти всїх сторін, котрі борять ся між собою і конець кінців кожда сторона на Жидах мстить ся.

Др. Зархі думає, що на Україні не брак поживи і одинокий лік проти погромів на Україні є мир. А в мирі Україна буде лише тоді, коли аліянти змінять свою політику супроти Росії.

Він думає, що якби Америка вислала делеґацію на Україну розслідити українські умови, то вона вплинула би і на другі аліянтські правительства змінити своє становище супроти України.

З БОРОТЬБИ З ЛЯХАМИ НА ГАЛИЦЬКІЙ УКРАЇНІ.

Українські війска здобули Бережани, Рогатин і Станиславів.

ВАРШАВА, 23. червня. — Більше важною справою ніж небезпека на західно-німецькім фронті є положенє у східній Галичині. Українські війска посувають ся постійно наперед і нині пополудни борять ся вже на передмістях Станиславова. Заходить небезпека, що коли польські війска зі Шлеску і Познанщини не прибудуть в пору польським війскам у східній Галичині, які є чисельно недостаточні і дуже змучені довгою боротьбою, Львів може знова опинити ся в руках Українців.

В польських політичних кругах панує загальне переконанє, що воєнні операції Українців у східній Галичині становлять частину німецьких плянів щодо війни з Польщею.

КОПЕНГАҐЕН, 25. червня. — Віденська телеграма доносить на підставі вістки, одержаної українським пресовим бюром, що українські війска здобули від Поляків Станиславів, а дальше на півночи заняли Бережани і посунули ся поза Рогатин.

Після пораженя польської армії у східній Галичині польське правительство віднесло ся до мирової конференції з просьбою, щоби вона позволила ужити армії Галера проти Українців. Мирова конференція на се згодила ся, а навіть рішила, щоби польські війска заняли цілу східну Галичину, визначуючи Збруч тимчасовою границею Польщі на сході. Після пізнійших донесень з Варшави польська армія, одержавши скріпленя, мала перевести протинаступ і знова занятн галицьку Україну аж по Тернопіль. Останнє знова донесенє українського пресового бюра подало вістку, що українські війска вдруге зломили опір польської армії, здобуваючи поновно Станиславів.

З причини браку урядових вістий годі виробити собі правдиве понятє про дійсне воєнне положенє на галицькій Україні. Телеґрами зперед кількох днів доносили лише загально, що боротьба між Українцями і Поляками прибрала великі розміри і є ведена з великою завзятостию зі змінним щастєм для обох сторін.

UKRAINIANS OF AMERICA ARE IN DEEP MOURNING; THEIR WIVES AND CHILDREN, FATHERS AND MOTHERS, AND BROTHERS AND SISTERS IN GALICIA, KHOLM, AND VOLHYNIA ARE AT THIS VERY MOMENT BEING SLAUGHTERED BY POLISH SOLDIERS WHO ARE INVADING UKRAINIAN LANDS UNDER THE ORDERS OF PREMIER PADEREWSKI. THESE INNOCENT UKRAINIANS ARE BEING MURDERED MERELY BECAUSE, IN ACCORDANCE WITH THE PRINCIPLE OF SELF-DETERMINATION PROCLAIMED BY PRESIDENT WILSON, THEY REFUSE TO SUBMIT TO THE POLISH YOKE AND INSIST UPON GOVERNING THEMSELVES ON THEIR OWN SOIL.

В РОСІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on July 18, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ВІЙСКА ЗДОБУЛИ ЕКАТЕРІНБУРҐ.

Сибірська армія Колчака втратила свою останну підставу в европейській Росії.

ЛОНДОН, 16. липня. — Большевицькі війска здобули місто Екатерінбурґ, 160 миль на полудневий схід від Перму, як се доносить нинїшна російська бездротна телеґрама. Большевицькі війска обсадили місто в понеділок.

Місто Екатерінбурґ лежить вже за Уралем і є осередком уральських копалень. Воно було головною підставою воєнних операцій північного крила армії Колчака. Здобутє Екатерінбурґа большевиками означає для Колчака втрату останної воєнної підстави в европейській Росії.

Дня 16. липня 1918 р. пропав з Екатерінбурґа бувший цар Николай. Після одержаних вістий царя розстріляно на підставі засуду, виданого уральським саветом. В місяць після розстріленя царя армія, зложена з Чехо-Словаків і Москалів, заняла була Екатерінбурґ, який позіставав в її руках майже через цілий рік.

Війска адм. Колчака опорожнили Екатерінбурґ.

ОМСК, 6. липня. — Війска адм. Колчака опорожнили Екатерінбурґ, найкрасше місто на схід від Уралу. Успішний наступ большевиків загрожує Челябінскови, в якім находить ся головний шпиталь Червоного Хреста.

Большевики розвинули сильну аґітацію в Азії.

ЛОНДОН, 16. липня. — Вісти з Омска, Сибір, доносять, що большевики роблять всї можливі зусиля, щоби поширити свою пропаґанду в Японії, Хінах і Індії.

Большевики кажуть, що коли їм в Европі не вдасть ся, то вони створять осередок сьвітової революції в Азії.

30.000 полонених Німців і Мадярів в червоній армії в Туркестані.

ВАШІНҐТОН, 17. липня. — Після звіту американського консуля в Стокгольмі було в маю в Туркестані 27.000 полонених Австрійців та Мадярів і 3.000 Німців. Майже всї вони находять ся нині в рядах червоної армії, а змусила їх до сього переважно конечість.

Анґлійські власти віднесли ся були в січни до туркестанського саветського правительства з пропозицією, щоби воно увільнило полонених, причім анґлійське правительство зобвязувало ся перевезти полонених своїми кораблями домів.

Тіло бувшого царя спалено в Кремлї.

БЕРЛІН, 17. липня. — В тайних урядових звітах, які находять ся в архіві в Москві, містять ся документи про смерть бувшого царя і його жінки.

До бувшої цариці віддано кілька стрілів. По першім стрілї цариця закликала: „Чуда діють ся, бо я все ще жива". Доперва слїдуючі стріли ранили її смертельно і вона повалила ся нежива на землю.

До бувшого царя віддано сїм стрілів. Його тіло перевезено в деревляній скрині до Кремлю, де його спалено в печі.

Аліянти признають небезпеку большевизму в центральній Европі.

ПАРИЖ, 16. липня. — Аліянти прийшли до рішучого заключеня, що центральній і полуднево-східній Европі грозить небезпека большевизму. Є переконанє, що на случай, коли би Відня не вдало ся вратувати перед большевизмом, вигляди на скорий мир в Европі будуть дуже сумнївні.

Здаєть ся, що угорські большевики, зрозумівши велике значінє Відня, ужиють всїх своїх сил на те, щоби у Відни утворити саветське правлінє на взір угорського, і то заки ще австрійське правительство підпише мировий договір.

Коли би пляни большевиків повели ся, большевики, будучи в посїданю Відня, зможуть успішно розвинути саветську пропаґанду в Юго-Славії, Італії, Швайцарії, Баварії, Чехії і Польщі.

Відпоручники аліянтських держав у Відни і Будапешті вислали до мирової конференції окремих післанців зі жаданем, щоби вона як найскорше видала відповідні рішучі заряджeня, аби до сього не допустити. Маршалок Фош розпочав вже працю над уложенем пляну для воєнних операцій. До наступу проти большевиків мали би бути ужиті армії: чесько-словацька, румунська і польська, а разом з ними французькі і італійські війска, які находять ся на Угорщині і в Австрії. Телеґрами зі Швайцарії подали вістку, що угорська червона армія зістала скріплена російськими саветськими війсками.

Програма соціялїзації в Австрії.

ВАШІНҐТОН, 16. липня. — Департамент загр. справ є в посїданю програми австрійського правительства в справі соціялїзації в Австрії. Австрійське правительство має намір перевести передівсім соціялїзацію копалень і торговлї угля, добуваня зелїзної руди і виробу зелїза, електричного промислу, водних сил, лїсів і торговлї деревом. Є також намір перевести соціялїзацію промислу хемічного. Окремий проект злаждено в справі подїлу великих посїлостий. На разі правительство виготовило проект, але доси ще не пороблено ніяких кроків, щоби ввести їх в житє.

Наша ґазета є присьвячена робітничій справі. Доля та судьба нашого робітника лежить нам на серци передівсім. Не дбаєм о зиск, тільки о твоє добро, мученику праці! — Пренумеруйте „Свободу"! („Свобода", число 1-ше, 15. вересня 1893).

В АВСТРІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on July 18, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

АВСТРІЯ МАЄ БУТИ ПРОГОЛОШЕНА 21. ЛИПНЯ КОМУНІСТИЧНОЮ РЕПУБЛИКОЮ.

Заходить небезпека, що сей переворот буде получений з великим проливом крови.

ПАРИЖ, 16. липня. — Провідники австрійських комуністів заповідають, що дня 21. липня буде проголошена у Відни саветська република, як се доносять телеґрами, які нині тут одержано з Відня.

У Відни панує загальне переконанє, що рівночасно з проголошенем саветської републики прийде до великого проливу крови.

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on July 18, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

СТРАЙК КОРАБЕЛЬНИХ РОБІТНИКІВ ЗДЕРЖАВ ВІДІЗД 1.200 КОРАБЛІВ.

З причини корабельного страйку число безробітних дійде до 1,000.000.

НЮ ЙОРК, 17. липня. — Провідники юній заявляють, що на случай, коли страйк корабельних робітників не буде скоро полагоджений, через страйк 1,000.000 робітників опинить ся без праці.

Поверх 1.200 кораблів мусїло задержати ся в американських пристанях з приводу страйку. В самім Ню Йорку і Брукліні находить ся в пристани 500 кораблів.

РОБІТНИКИ МАЙЖЕ ЦІЛОЇ ЕВРОПИ ВИЙДУТЬ НА ЗАГАЛЬНИЙ СТРАЙК.

Американська соціялїстична партія взиває також американських робітників до солїдарної акції.

НЮ ЙОРК, 17. липня. — Американські соціялїсти рішили взяти участь в страйковій демонстрації, яка має відбути ся дня 21. липня. Екзекутивний комітет соціялїстичної партії видав вчера в тій справі відозву до робітників Злучених Держав.

Соціялїстична партія має намір в сім дни уладити по всїх місцевостях Злучених Держав масові віча, на яких буде ухвалена резолюция в справі опорожненя російських територій з війск чужих держав.

Як се доносять одержані вісти, загальний страйк, проголошений на день 21. липня, обійме робітників майже цілої Европи. Слїдами робітничих орґанізацій у Франції, Анґлії і Італії, які дали ініціятиву і візвали робітників у своїх краях до загального страйку, пішли робітничі орґанізації й прочих країв західної і середущої Европи. Дотепер проголошено страйк в слїдуючих краях: Франція, Анґлія, Італія, Бельґія, Швайцарія, Голяндія, Німеччина, Данія, Швеція і Норвеґія.

В НІМЕЧЧИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on July 18, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

НЕЗАВИСИМІ СОЦІЯЛІСТИ ВИДАЛИ МАНІФЕСТ В СПРАВІ ЗАГАЛЬНОГО СТРАЙКУ НА ДЕНЬ 21. ЛИПНЯ.

В Німеччині грозить загальний страйк рільних робітників.

БЕРЛІН, 16. липня. — Партія независимих соціялїстів оголосила нині урядову проклямацію, взиваючи весь пролєтаріят до загального страйку на день 21. липня.

В многих містах і околицях комуністи викликали ґрізні страйки. Також заходить небезпека, що страйк рільних робітників в Померанії розширить ся на цілу Німеччину.

НА УГОРЩИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on July 18, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

МАДЯРСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ГОТОВЛЯТЬ СЯ ДО ВЕЛИКОГО НАСТУПУ ПРОТИ РУМУНІЇ.

Нагромадили здовж Тиси богато війска і артилерії.

ВІДЕНЬ, 16. липня. — Мадярські саветські війска приготовляють ся з великим поспіхом до великого наступу проти війск Румунії і угорської білої ґвардії здовж ріки Тиси, 70 миль на схід від Будапешту. Загально надіють ся, що наступ розпічнеть ся в неділю, дня 20. липня, в передодни загального страйку робітників в Европі.

ПАРИЖ, 17. липня. — Мадярська червона армія є вже готова до наступу проти Румунії.

Урядові донесеня вказують, що червона армія мадярського правительства складаєть ся з кількох дивізій піхоти і сильної полевої і тяжкої артилерії. Наступу треба надіяти ся в протягу кількох найблизших днів.

Міністер соціялїзації, В. Бем, пращаючи війска, відходячі на боєвий фронт, заявив, що національні соціялїсти з хвилею, коли червона армія розпічне наступ проти Румунії, опустять ряди угорської білої ґвардії і перейдуть на сторону червоної армії.

Знова поголоска про упадок Белї Куна.

ПАРИЖ, 17. липня. — Телеґрами з Відня доносять, що Белю Куна, голову комуністичного правительства на Угорщині, виключено з правительства.

Большевицькі війска, які повернули з чеського фронту, вийшли до Будапешту.

Міністер соціялїзації, Бем, і член кабінету, Ляндер, перейняли контролю саветського правительства.

Румунія відкинула предложенє Ленїна.

ЖЕНЕВА, 13. липня. — Румунське бюро в Берні доносить, що румунське правительство відкинуло поновну пропозицію Николая Ленїна, большевицького премієра Росії, в справі союза між Росією і Румунією.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31. 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
to Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

КРИТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕЛЄҐАЦІЇ.

Д. Кіндрат Саваринський з Парижа прислав допис до „Народної Волі", в якій критикує делєґацію української республики в Парижи.

Ось-що пише він в статі п. з. „Чому ми програли в Парижі":

Мені дуже прикро, яко щирому Українцеви, повідомити український загал в Америці, що справа українська в Парижі майже цілковито пропала. Переживши 7 літ у Франції, а послідних 5 місяців в самім Парижі, яко робітник, я мав нагоду пізнати не лище тутешні відносини, але також, на жаль, і нашу українську делєґацію. До нашої української справи я все відносив ся дуже щиро і коли пишу тут кілька слів критики проти нашої делєґації, то не роблю сего з особистих причин (бо як раз працюю в українськім бюрі), але роблю се в імени правди, яку повинен знати увесь наш український загал поза Парижем і Францією.

Що ми справу програли в Парижі, то після моєї гадки вина за се у великій мірі спадає на саму нашу делєґацію. На наше нещасте **в теперішний склад делєґації попали люде, які ні таланом, ні тактом, ні образованем, ні доброю волею не відповідають високій задачі, яку мали сповнити для добра української держави.** Дуже прикро відбив ся на нашій справі факт, що до Парижа прибули українські дипльомати, **незнаючі ні француської ні англійської мови.** До сего додати ще треба другий факт, що майже усі члени делєґації дали дуже богато доказів **незнаня і нерозуміня західно-европейської політики,** а найсумнійшим третим фактом проти нашої делєґації **се брак солідарности між самими членами.** Сей факт зазначують в Парижі з натиском не лише свої, але на жаль і чужі люди.

Перша вина за заведене дискорду в складі делєґації спадає на спеціяльного висланника з галицької України д-ра Панейка, чоловіка нервово хорого і надаючого ся радше на єзуїтського паламаря, як на дипльомата. Від самого приїзду сего єзуїтського вихованка до Парижа в делєґації почали ся роздори, які дуже прикро відбили ся на загальній роботі делєґації а тим самим на народній справі. Сей послідний факт був головною причиною, що канадійський делєґат Осип Меґас, добровільно усунув ся від дальшої роботи в делєґації, ввидівши дуже добре, що коли в делєґації будуть вести рей люди в роді Панейка, „так з тої муки хліба не буде!" Тому вістка вислана д-ром Біликом до американських українських часописий, будьтоби Меґас зістав усунений з делєґації, являєть ся підлою брехнею, що може потвердити сам шеф делєґації добродій Сидоренко. На д-ра Панейка спадає проклін цілого нашого загалу за ведене покутної льокайської політики в Парижі, якої сумний результат я зазначив повисше.

Найголовнійшою мабуть характеристикою і провиною нашої делєґації в Парижі се **крайне лінивство.** Я взагалі за цілий час присутности нашої делєґації в Парижі не бачив у неї а радше у її членів ніякої аґресивности, енерґічної роботи, ні реклями для української справи, помимо сего, що **кождий з членів побирає місячну плату 5 тисяч франків. Запевняю тут як найсильнійше, що за сі гроші делєґація наша могла наняти дуже здібних француських або англійських адвокатів або журналістів, які безперечно булиби повели справу далеко краще.** Доказом мого закиду, що до лінивства і нездатности нашої делєґації в Парижі є факт, що меморіял сеї делєґації, висланий добродієм Меґасом до Америки, був уже давно надрукований в американських часописях а до нині то є 22-го червня він в Парижі ще не вийшов, і не скоро вийде, бо директор українського пресового бюра, котрий є заразом головою Української Народної Ради, не має часу на друковане меморіяу, бо мусить щодня бігати по банках міняти прислані до Парижа на народні справи американські доляри на француські.

Яко робітник мушу зазначити з жалем факт, що більша часть членів нашої делєґації носились та носять ся занадто високо і занадто по панськи зглядом біднійшого брата і українського салдата, яких у Франції є тепер около 20 тисяч і до яких наша делєґація ніколи не хотіла зближатись, бо вона веде, як говорять її вищі члени, „вищу політику".

Ся панськоватість і „висшість" наших українських делєґатів виявили ся також і в тім, що голосами більшости вони признали американських делєґатів лише переводчиками а не офіціяльними делєґатами.

Я не бувби цілковито справедливим, колиб попри повищу критику не навів дещо з перепон, які стояли на дорозі української делєґації. **Головною перепоною було саме правительство і офіціяльні круги Франції, які всегда були і суть проти нас. Причиною сего є факт, що Франція стараєсь бачити Польщу великою і сильною, бо Франція дуже боїть ся Німеччини. Сильна Польща се права рука в проти-німецькій політиці Франції.** Вже тепер є довершений між Францією а Польщею тайний політичний договір, після котрого Польща зобовязуєть ся атакувати Німеччину на східнім фронті, коли би Німеччина виповіла війну Франції. **Завдяки шаленій проти-українській роботі московських політиків Франція дивилась та й дивить ся на українську справу, як на штучну реакцію німецької політики на Сході.** Тому то француські часописи залюбки надрукували були і коментували широко звісний тайний лист німецького міністра Ерцберґера, в якім він підчеркує конечність утвореня і попираня української держави в інтересі самої Німеччини.

З повисшого виходить, що український народ мусить тепер сам рішати про свою політичну долю. На Україні тепер, після вістий привезених професором Грушевським, який перебуває тепер в Парижі, почав ся новий революційний рух серед українського селянства. Гаслом сего нового руху є: **„Проч з чужинецькими державами — Україна для Українців без хлопа і пана".**

Париж, 22. VI. 1919.

Кіндрат Саваринський.

Так виглядає критика пана Саваринського.

Ми є далекі від того, аби осуджувати всяку критику. Критика є потрібна і без критики неодна важна справа пропала би. Але критика є тоді тільки корисна, як вона справедлива, безсторонна і конструктивна.

Пригадаємо, що коли д. Меґас перший раз критикував в „Народній Волі" українську делєґацію в Парижи, то се по правді не була критика але напад. До того часу д. Меґас у своїх дописях до українських ґазет в Злучених Державах і в Канаді хвалив і величав членів делєґації, а опісля нагло змінив фронт і хвалених зачав лаяти. Однак признаємо, що допись д. Саваринського в дечім ріжнить ся від нападу д. Меґаса. Д. Саваринський хоче представити також недостачі української делєґації.

Наперед д. Саваринському не подобаєть ся добір людий в українській делєґації в Парижи. Можливо, що є і між передше хваленими д. Меґасом делєґатами такі особи, котрі може добрі до иншої праці, але до політичної і дипльоматичної праці не конче надають ся. Можливо, що инші народи ліпше дібрали людий до сього діла, але гадаємо, що в тім не було окремого пляну, а тільки так склались обставини, бо коли большевики заняли Україну, то все роблено наборзі і без приготованя.

Закид незнаня анґлійської і француської мови не є маловажний, але се могло також вийти з тої причини, що через занятє України большевиками годі було більше дібрати людий для висланя до Парижа.

Д. Саваринський каже, що делєґати не знають західно-европейської політики, але як він так її добре знає, то повинен сказати, в чім він бачить се незнане.

Закид лінивства і брак солідарности виглядає на дуже натягнений, бо такийсамий закид роблять і цілій мировій делєґації; робили його „великій чвірці"; звичайно роблять такі заміти всяким парляментам, радам, комісіям і т. д. Однак покищо нема ще доброго мірила на сі недомаганя і закиди мають о стільки вартість, о скільки вони поперті фактами.

Потім д. Саваринський переходить вже спокійно на лайку особисту і лає д-ра Панейка і д-ра Білика. Д-ра Панейка прозиває езуїтським паламарем. Ся лайка вже цілком ослаблює його пробу критики. Ми д-ра Панейка знаємо яко чоловіка дуже спосібного, інтеліґентного і солідного та серіозного робітника, а коли читаємо на нього лайку д. Саваринського, то признаємо ся, що цілу його критику нам тяжко трактувати поважно.

Зазначимо притім, що те, що пише д. Саваринський, що вістку про виключенє д. Меґаса з делєґації наша ґазета дістала від д-ра Білика, є чистою видумкою. Се ми знали від нюйорських людий, котрі не стояли і не стоять в жадних зносинах з парижською делєґацією, а відомости дістали приватною дорогою.

Загалом беручи, критика д. Саваринського, хоч трохи ріжнить ся від недавного нападу д. Меґаса на делєґацію, а спеціяльно на д-ра Панейка, то всетаки вона ще дуже далека від того, аби вона була дійсною критикою, критикою поважною, безсторонною і конструктивною. І длятого власне з такої критики не може бути жадного хісна. Читачі, прочитавши її, скажуть собі, що се не поважна, не безсторонна і не конструктивна критика, і не можуть до неї привязувати ваги.

Ми певні того, що та делєґація працювала і працює щиро і совісно по своїм силам для української народної републики. Можливо, що нема в її складі стільки і таких великих сил і спеціялістів, як може мають другі делєґації, однак за се годі її винити.

Ми можемо її критикувати лише за її діла.

Д. Саваринський сам при кінци підносить, що делєґація мала великі перепони зі сторони Франції, яка підпирала Польщу, і зі сторони російських дипльоматів, і тим власне побиває свої власні закиди, якими хотів цілком понизити українську делєґацію в Парижи.

Вона мала і ще має великі перепони зі сторони француського правительства і російських дипльоматів, і власне длятого тим більше треба признати її тяжку роботу.

„Народна Воля", помістивши допись д. Саваринського і прочитавши її, сейчас попала в розпуку і каже, що виходить, що українська делєґація цілком нічого не зробила для української справи і длятого нібито однакова річ, чи вона була би в Парижи чині.

Попадати в розпуку се найгірша річ в політиці і длятого ми такої політики нікому не радимо, а особливо не радимо українському народови.

Після вістий, які ми маємо, можемо запевнити український загал, що українська делєґація в Парижи зробила доволі значну роботу, і що українська справа в міжнародній політиці нині стоїть досить добре. Справа галицької України також не пропала, але цілий український нарід мусить стати до оборони, а зокрема мусять взятись серіозно до праці, до оборони і до помочі Українці американські.

СЛОВО У ВІДПОВІДЬ.

Пан М. Січинський видає в Ню Йорку ґазету п. з. „Українська Ґазета", яка передівсім відзначаєть ся тим, що ширить неправду. Як би хто хотів відповідати на всі неправди, ширені в сій ґазеті, то мусів би видавати спеціяльну ґазету окремо тільки для сеї ціли.

В числі з 17. с. м. пише та ґазета, що я заявив одному з американських комісарів на мирову конференцію, що Українці хотять, аби Німеччина виграла війну. Додає ще, що я заявив се при сьвідках.

На се заявляю, що я не то жадному американському комісареви, але взагалі нікому у сьвіті, ані при сьвідках ані без сьвідків, не заявляв, що Українці хотять, аби Німеччина виграла війну. Писанина „У. Ґазети" є звичайною неправдою.

Володимир Богдан Лотоцький.

ПОСЛІДНЕ СЛОВО УКРАЇНЦІВ ДО ПРЕЗ. ВІЛСОНА ПЕРЕД ЙОГО ПОВОРОТОМ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

24-го червня 1919.

Пане Президенте!

Після вісток в часописях вже два рази відбула засіданє Рада Пятьох над українсько-польським спором у східній Галичині і над усталенем провізоричних границь між обома воюючими сторонами.

З самого того факту виходить, що предложений нам 12. мая с. р. проєкт перемиря упав, польську офензиву на наш край апробовано, а тепер має запасти рішенє, яким окупацію східної Галичини польськими військами мaєть ся удержати в силі.

Пане Президенте! В одній зі своїх промов про новий порядок в Европі Ви сказали: „Ніякий нарід не має права оружною силою панувати над другим народом". Ми, в почутю справедливости нашої справи, реклямуємо сі слова для себе. Не цілого півтора міліона Поляків (по польській статистиці, в дійсности-ж не цілий міліон) східної Галичини хоче оружною силою панувати над чотирма міліонами Українців. Ми не тільки не посягали по чужу територію, але й далекі були від того, щоб посягати по права національних меньшостий на нашій території. Ми вже дали сего докази.

Пане Президенте! Ми, в почутю нашої одвічальности перед нашим народом і перед історією, почуваємо ся до обовязку звернути Вашу увагу на слідуюче:

Коли би рішенем держав антанти окупація східної Галичини польськими військами була удержана в силі, хотьби тільки провізорично, то се потягне за собою наслідки, в першій мірі для Поляків некорисні. Український нарід ніколи і за ніяку ціну не згодить ся на польську окупацію своєї території, хотьби вона мала бути тільки часовою. Він скористає з кождого моменту, з кождої нагоди, щоби скинути з себе зненавиджене польське ярмо, яке гнітило його доси під покровом австрійської монархії.

Рештки української армії, які і доси відбивають польські наступи, потверджують сі наші слова.

Удержане польської окупації в східній Галичині кине сю територію у вир постійних неспокоїв, оружних розправ, партизантки, вкінци анархії. Український селянин, робітник і інтеліґент знають, як виглядала польська власть на нашій території за часів Австрії, а тепер безпримірні насильства, арештованя і розстріли наших людий польськими військами показують, якими методами будуть послугувати ся Поляки, щоб удержати своє пановане там, де до сего ніякого права не мають, хиба право сильнійшого.

Польська офензива на східну Галичину і її окупація зруйнувала спокійно і правильно функціонуючу вже адміністрацію українську, яку ми завели по усуненю адміністрації австрійської.

Не заводити лад, а руйнувати його; не увільняти східну Галичину від большевиків, яких там нема і не було—прийшли Поляки, а насильно панувати над нами.

Пане Президенте! Ми вірили і хочемо вірити дальше, що нема націй першої і другої кляси. Ми хочемо вірити, що ті потоки крови, які плили чотири роки, зрівнали всі нації і кождій, хочби найменьшій, дали право бути свобідною і самостійною.

Але не допустіть, аби наш нарід стратив віру в справедливість; не дозвольте, щоби наш нарід, доведений до розпуки, був змушений сам робити собі справедливість.

Апелюємо до Вас, як до людини великого серця, як до політика, в якого руках спочиває судьба народів, але на якого плечах спочиває також одвічальність за сю судьбу:

Усуньте польську окупацію з нашої землі! Сей наш апель є повторенем крику розпуки не тільки тих, котрі тепер під польським ярмом, але цілого українського народу, який навіть на еміґрації, в Злучених Державах, з жахом і обуренем приняв відомість про насильство Поляків над його братами.

Усунене польської окупації зі східної Галичини і привернене сеї країни до попереднього стану, з українською державною адміністрацією під правлінем Державного Секретаріяту і Національної Ради, є річию зовсім можливою. Останків нашої армії досить, щоб удержати лад і порядок в краю, особливо, коли населене, звільнене з польської неволі, радо стане при своїм національним уряді.

Треба тільки, щоб держави антанти сказали своє рішаюче слово. З просьбою о се звертаємось до Вас, Пане Президенте, як до того, котрий в імени держав антанти проголосив справедливість, свободу і рівність для всіх народів сьвіта.

Українська надзвичайна делєґація для польсько-українського перемиря: **Др. Михайло Лозинський,** товариш секретаря закордонних справ Західної України; полковник **Дмитро Вітовський.**

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

УКРАЇНСЬКО-ЛИТОВСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ В ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Велика маніфестація Українців і Литовців проти Польщі відбула ся в неділю, 13. липня б. р., в Провіденс, Р. Ай., при великім здвизі народу. В маніфестації взяло участь поверх 3.000 осіб.

Перший раз, від коли Провіденс істнує, повівали тут синьо-жовті прапори, отже не диво, що Американці придивляли ся нашій маніфестації з цікавостию, а пізнійше велике їх число прийшло до Елкс Гол, аби почути, що будуть бесідники говорити.

Вернім ся на площу Променейд, коло Стейт Гавзу, де орґанізував ся похід. Година 9.30 рано. Нема ще нікого на площи. За пару мінут після того із зелізничого двірця сиплять ся люди як рій з улия. Се приїхали громадяни з Вунсокет, Менвіл і Сентрал Фолс, а відтак з Тавтон, Фол Рівер і Кромптон. Місцеві й околичні братства і товариства розвивають свої прапори, а поодинокі люди гуртують ся коло них. Площа заповнюєть ся людьми. Надійшли Литовці. Всьо порядкуєть ся до походу. Декотрі комітетові роздають ще фанки. На переді стоїть поліція, за нею Українська Банда з Вунсокет, за бандою п. О. Рекрут, за ним 12 комітетових, а за комітетовими 4 жовніри в мундурах. Перший жовнір тримає в руках фану американську, другий українську, третий стейтову, а четвертий литовську. За жовнірами уставила ся громада вунсокетська, менвілська і т. д. Малі дівчата тримають велику фану американську, за ними наші жінки, далі литовські дівчата тримають другу велику фану і т. д.

В 11-тій годині вже всі готові до походу. Пан Омелян Рекрут дає знак музиці, що всьо готове. Люди знимають капелюхи, музика відграє „Стар Спенґлед Беннер" і „Ще не вмерла Україна". Похід рушив. На лицях учасників походу не видно веселости; вони перенеслись думками ген далеко за море, у рідний край. Похід рушив, музика грає жалібний марш, похід іде на Вестмістер Стр., до Катідрал Сквер, далі на Вийбосет Стр., до Ексчендж Плейз, далі через „Браму Побіди", котру недавно збудовано, через Доронджь до Вашінґтон Стр., і до Елкс Гол Авдіторіюм, де відбулось велике протестаційне віче.

Віче отворив Литовець, п. А. Ґріскол, покликуючи о. Василя Турулу на предсідателя. Секретарювали: Г. Микитин від Українців і п. А. Весла від Литовців. Банда відограла американський гимн, литовський хор відспівав свій гимн, а Українці в супроводі банди з Вунсокет відспівали разом наш гимн.

Уділено голосу п. Ф. С. Боґоціюсови, бесідникови литовському, лейтнантови американської армії, котрий представив в анґлійській мові, що від сеї сьвітової війни Польща, Литва й Україна, як три сестри, повстали на руїнах инших держав. Ми виділи, як сонце волі сходило для тих всіх трох народів, але Польща, замісць заводити на своїх землях порядок, напала на наші нещасні міста і села, як українські так і литовські, коли ми бороли ся проти большевиків і анархії.

Тут мушу зазначити, що п. Боґоціюс є знаменитим бесідником. Він закінчив свою промову отсими словами: „Най Польща жиє на своїх землях, Литва на литовських, а Україна на українських". Його бесіду нагородила публика сильними оплесками. Далі він прочитав телеґраму від мейора міста в якій він повідомляє, що з причини пізного повідомленя він на наше віче прибути не може, але годить ся з тим, аби кождий нарід був паном на своїй земли. Зібрані привитали ту телеґраму бурею оплесків.

Посім забрав голос п. О. Ковальський в анґлійській мові. Він наводив головні виїмки з історії України і цілий перебіг подій на Україні від російської революції аж до теперішного часу. Розказав зібраним, які страшні насильства польські леґіони роблять у східній Галичині, що селян катують і вішають, 200 церков спалили, 500 замкнули, сьвящеників убивають при престолах, решту забирають в полон, а всю інтеліґенцію нищать (на гали чути кличі: „ганьба їм!"). Бесідник закінчив свою промову заявою, що Українці будуть проти Поляків бороти ся так довго, доки жадного чужого жовніра не стане на українській території. Бесідника нагороджено бурею оплесків.

Опісля говорив п. М. Січинський в українській і анґлійській мові. Він розказав за Галерову армію, що вона рекрутована в Дітройт, Шікаґо і инших містах Америки проти німецької імперії, а тепер тасама армія, вислана до східної Галичини, ріже, вішає, ще гірше як Гуни, наших братів, сестер і старців; нищить все, що українське (на гали крик: „ганьба їм!"). Ми маємо право допоминати ся від Америки і цивілізованого сьвіта справедливости. Ми покликуємось на 14 точок президента Вілсона. Ми жадаємо признаня України, злученя всіх наших земель від Сяну до Дону в одну велику републику. Його нагородила публика сильними оплесками.

Далі забрав голос о. В. Турула, взиваючи присутних, аби складали жертви для рідного краю і на покритє коштів маніфестації. п. Ф. Й. Боґусіюс забрав слово по литовськи. Опісля говорив ще п. Г. Болюх і Бухта.

Ухвалено одноголосно відповідні резолюції, котрі вислано до президента Вілсона і Полка та до Лондону телеґрамами, а решту резолюций розіслано до сенаторів, конґресу і до всіх представників аліянтських держав.

Колектори сколектували на гали $566.83 на ту ціль.

Предсідатель подякував всім присутним за жертву і пожелав, аби та жертва принесла хоч трохи успіху в нашій справі.

Учасники маніфестації розійшли ся домів з вірою, що бодай в части сповнили свій народний обовязок.

Г. Микитин, секр. віча.

(Хвальні Редакції „Народної Волі" і „Америки" просить ся о ласкавий передрук сього звіту).

УКРАЇНСЬКА ЗАЯВА ПРО ОСТАННІ ПОДІЇ В ГАЛИЧИНІ.

Всупереч усім зобовязаням польського правительства через свого президента міністрів Падеревского й польського ґенерала Галера супроти Америки й Анґлії, зачали Поляки замісць війни проти большевиків **імперіялістичну офензиву проти Українців на Волині і у східній Галичині.**

Делєґат Української Національної Ради, Володимир Сінґалевич, висказуєть ся ось як про останні події на Україні:

Польський ґенеральний штаб, щоби закрити перед сьвітом свій найновійший імперіялістичний наступ, доніс цілком тенденційно, що він дав приказ до протиофензиви, спровокований нападами Українців. По його звідомленям вже при першім наступі дістали ся в його руки міста Самбір, Борислав і Дрогобич, не зважаючи буцім на готовість Українців до наступу. Передівсім ствержую, що **Українці, вважаючи свою війну з Поляками виключно оборонною війною, були від першого вже дня готові передати рішеня східно-галицького питаня мировій конференції.** Від першого зазиву Вілсона в місяци липні с. р. були Українці готові заключити з Поляками можливе перемирє. Тепер **на бажане антанти переговорюють вони вже два тижні з Поляками в Парижи під** проводом анґлійського ґенерала Боти, щоб установити **тимчасову демаркаційну лінію** і тим покінчити війну у східній Галичині. Українці можуть ствердити із вдоволенем, **що антанта виявила в останних переговорах далеко більше зрозуміня для українських змагань,** ніж дотепер, і тому могли сподівати ся, що в справі східно-галицького питаня запанує вкінци справедливість і право самовизначеня над брутальним насильством. Демаркаційна лінія, яку запропонував ґенерал Бота, не відповідала, що правда, оправданим політичним домаганям України щодо етноґрафічної української области й узглядновала тільки мілітарні відносини. Місто Львів і українські землі, положені на схід від Львова, малиб лишатись під польською окупацією, не пересуджуючи політичного рішеня, за те нафтовий дрогобицький терен мав би бути обсаджений Українцями.

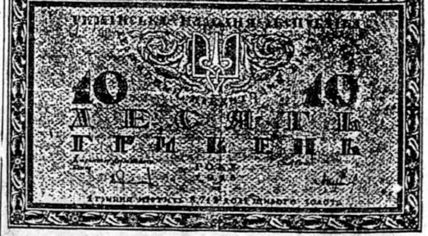
Се предложенє Українці приймили, але **польська преса,** не без впливу рухливого урядового пресового бюра, зараз **його відкинула.** Падеревский, вернувши ся з Парижа, застав своє правительство у Варшаві в стані кризи: **военна партія,** яка вже минувшого року переперла, не зважаючи на всі просьби голови держави, Пілсудского, дальше веденє війни у східній Галичині, з приходом бувшого австрійського ґенерала Галєра **відперла ся всіх своїх обіцянок, пороблених у Парижи, й здобула таку перевагу, що наново порішено офензиву проти Українців у східній Галичині.** Українці були вже приготовані на те відомою україножерною промовою ґенерала Ґалєра у Львові. **Президент Української Національної Ради, др. Евген Петрушевич, звернув зараз на те увагу в ноті, звернеій до антанти, і заявив, що Українці безумовно відпирати-муть наступ Поляків, хоч би навіть прийшлось ослабити власний фронт проти большевиків, забираючи відти свої війска. Не зважаючи на те, Поляки кинули майже весь военний матеріял, який дістала від антанти армія Галєра для боротьби з большевиками, на східно-галицький военний фронт.** Приготовлено великі припаси амуніції й сконцентровано у східній Галичині війска, стягнені з російського фронту і з німецької границі, причім, як стверджено, появили ся на українськім фронті польські офіцири армії Галєра у француських і італійських униформах.

Проти сього лукавого нападу Поляків ставлять Українці у східній Галичині **як найрішучійший опір.** Покладаючись на слушність своєї справи, вони **боронити-муть своєї рідної землі до останної каплі крови.** Українці бувшої австро-угорської монархії, се тільки частина великого українського народу, який після столітного лихоліття злучений вкінци зі східною Україною бачить у сій великій державі цілу свою будуччину. Що-б не сталось, із внутрішньої сили великої, одностайної України вийде будучина цілого українського народу.

(„Шлях", ч. 25, з 28. мая 1919).

ЗБИРАЙТЕ І СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА 100.000-НИЙ ФОНД ОБОРОНИ ГАЛИЧИНИ.

УКРАЇНСЬКІ ПАПЕРОВІ ГРОШІ.

Український банкнот (кредитовий білет) на 10 гривень, значить 5 карбованців (рублів).

УКРАЇНСЬКІ ПОЧТОВІ МАРКИ.

В 77 числі подали ми були відбитку українських 20-шагових почтових марок, а отсе подаємо ще відбитки 40-шагових і 50-шагових марок.

Український банкнот (кредитовий білет) на 2 гривні, значить на 1 карбованця (рубля).

ПРОТЕСТАЦІЙНІ ВІЧА.

20. Когос, Н. Й.

Дня 15. червня б. р. заходом місцевого Укр. Нар. Комітету устроєно протестаційне віче, котре отворив п. Т. Малїглувка. Виголосивши вступне слово, він покликав відтак на референта п. Гаврила Слободзяна. Згаданий референт в 45-мінутовій бесіді змалював цілу нашу історію від найдавнійших часів аж по нинішний день, а відтак говорив про наїзд Ляхів на нашу рідну землицю. Тут треба зазначити, що тремтячі слова бесідника одушевляли кождого з присутних так, що кождий поборював завзятість та носив ся з думкою, щоб злетіти в рідні сторони і справити ся вже раз з нашими відвічними ворогами. Його бесіду раз від разу перериувано гучними оплесками.

Потім забрав слово п. Н. Жмурко, та в короткій запальній мові взивав присутних до згоди і до зєднаня під наш синьо-жовтий прапор.

Опісля забрав ще слово С. Слободзян та взивав присутних, аби записували ся в члени Укр. Нар. Комітету. Ухвалено слідуючі резолюції:

Ми, американські горожани українського походженя міста Когос, зібрані на всенароднім вічу, заявляємо:

1. Так як тепер українська справа стала на мировій конференції, і як сусїдні держави України, Польща, Росія, Румунія, Угорщина і Чехословакія, старають ся поширити свої границї коштом України в рабівничий спосіб і домагають ся української території, щоби повстали сильні держави здовж границї Німеччини, — ми заявляємо, що се є підступ, яким вони хочуть закрити свій імперіялізм, та домагаємо ся, щоб народи самі рішали про свою власну долю.

2. Ми вважаємо висилку польського війска з ген. Галєром з Франції до Польщі, якого Польща ужила на завойоване української землі, яко дійсний замах проти самостійности Української Републики. Тому домагаємо ся, щоби мирова конференція зажадала від Польщі відкликаня армії Галєра і всїх инших польських війск з української території, і щоби припинила польський наїзд на українські землї

3. Рівночасно домагаємо ся від мирової конференції, щоби поручила Італії увільнити українських бранців і позволила їм на вільний переїзд до рідного краю.

4. Домагаємо ся признаня Української Републики правительством Злучених Держав.

Зібрано жертви на оборону Галичини та вислано каблєграму до Парижа і телєграму до Вашінґтону. Віче закінчено відспіванєм „Не пора" і „Ще не вмерла Україна".

Маніфестаційне віче.

Дня 6. липня відбуло ся тут велике українське маніфестаційне віче. Перепроваджував його предсїдатель місцевого У. Н. Комітету, а секретарювали низше підписані. Вступне слово виголосив місцевий парох, о. І. Захарко, котрий представив зібраним, як вороги Ляхи знущають ся над українським народом в нашім рідним краю, на нашій рідній земли, як мордують наших сьвящеників та сьвітську інтеліґенцію, розстрілюючи їх лише за те, що вони боронять свого народу і своїх прав. Бесідника нагороджено гучними оплесками. Він опісля представив яко головного референта широко звісного бесідника, п. Романа Слободзяна з Філядельфії. Як лише сей наш гість появив ся на сцені, залунали голосні оплески. Відтак в салї залягла тишина, бо кождий хотів почути талановитого бесідника. В дві і пів-годинній щирій, переконуючій, зворушаючій бесіді він пояснив зібраним важнійші хвилі з історії нашого народу, як український нарід терпів довгі столітя від диких орд Половців і Татарів; дальше, як Ляхи закріпостили український нарід і завели кріпацтво; потім говорив про виправи Хмельницького, котрий так побив Ляхів, що аж просили о помилуване. Дальші наші вороги були Москалї, котрі позбавили Україну самостійности, і тепер, коли прийшов час по тій сьвітовій страшній війні, щоби український нарід став вільним народом і господарем на своїй прадідній землї, то ті страшні вороги Ляхи, котрі голосять себе перед сьвітом за цивілїзованих і культурних, напали в брутальний спосіб на наші землї та убивають і мучать найліпших синів нашого народу. Сю бесіду разврaз перериувано гучними оплесками, а нарід викликував мстиві слова в сторону ворогів. При кінци своєї промови бесідник представив, що ми мусимо побідити ворогів Ляхів, бо ми боремо ся за правду і волю свого народу. Але нам треба не слів, а діл. Нам треба фондів, без яких боротьба не можлива в теперішну хвилю. І просив всїх людий, без ріжниці на партії, складати як найбільше жертв і ратувати рідний край. Чи то Поділяк чи Гуцул чи Бойко чи Лемко чи Карпаторос — всї вставайте разом до боротьби, бо ворог для всїх страшний. Притім він навів примір, як американський нарід здобув собі свободу, як ставив завзято чоло о много сильнійшому від себе ворогови, і днесь ще пішов другим народам аж до Европи волю здобувати, і т. д.

Наша громада дуже вдоволена з бесіди п. Р. Слободзяна. Ті, котрі не були на вічу, дуже тепер жалують, бо так зворушаючої мови ніхто не чув в нашій місцевости передтим, за що сердечну подяку засилає громада дорогому гостеви.

Третий з ряду говорив о. М. Продан з Вотервліт. Енерґічні слова сивого вже старця прошивали душу кождого з присутних. Він вимовляв кожде слово піднесеним голосом, та здавало ся, що се гетьман іде на чолї своїх козаків. Коротка, а до серця зворушаюча промова подобалась присутним, за що промовця нагороджено щирими оплесками. Ся промова причинилась до ліпшої збірки на оборону Галичини. По збірці п. Р. Слободзян подякував за жертви, а відтак відспівано „Не пора" і „Ще не вмерла Україна", і нарід спокійно розійшов ся домів.

П. Ропицький,
Й. Дзямба, секретарі.

P. S. Місцевий У. Н. Комітет складає всїм згаданим бесідникам сердечну подяку, а спеціяльно Всч. о. М. Продановн за патріотичні проповіди в церквах у Вотервліт і Трой, котрі кінчив словами, щоби всї йшли на віче та заманїфестували перед вільними народами свої слушні домаганя, бо шалїє кат завзятий, тож до збруї, до бою!

Звіт і спис жертводавців оголосить ся в часописи.

Гавриїл Слободзян,
секр. У. Н. Комітету.

НАС ВИГАДАЛИ.

(Із записок колишнього поповского).

...Як я був ще хлопцем, то мати мене завше лаяла, коли я замісць „да" казав „егеж", або замісць „он пашол к доктору" говорив „він пішов до доктора".

Вона се називала хамством, а мене мужиком, який не вміє балакати по благородному, себто „по російськи".

Але на се я не звертав уваги. Раз навіть із завзятєм дитини випалив: „А чогож ось „дедушка", старий, осьвічений панотець протоєрей, „Владимира має" і дворянство вислужив для нас, чого він завше і з нами, і з парафіянами, і з гістьми (нового сорта попами в шовкових рясах та білих ковнірцях) балакає по мужицьки?"

Моя мати на се не знала нічого відповісти, дала менї стусана, і я з горя й образи забив ся в куток у садку і довго та гірко плакав.

Я ніяк не розумів, чому менї не можна так балакати, як балакають мої товариші, сільські хлопці, їх батьки та матери, мій старий та такий добрий і цікавий своїми оповіданями про старовину дідусь у засмальцованім підряснику й жовто-білою рідкою косичкою на голові.

Пізнійше, коли я вже вчив ся в духовній школї, я зрозумів, що в мене є дві мови — офіціяльна, якою я мушу балакати з учителями, виучувати лекції, писати диктати; і не офіціяльна, така люба та мила, проста та зрозуміла, якою я можу легко балакати з моїми товаришами, такими-ж сільськими хлопцями, як і я. Але й тут менї казали деякі товариші, котрі жиють у містї, що се мова сільська, мужицька і що всї осьвічені люди мусять балакати по російськи, як пишуть по книжках.

У сих словах я мимоволї почував для себе якусь образу, якийсь несьвідомий для мене біль, і знову не тямив я, чому се так? Але відповіди на се менї ніхто не міг дати, а тільки пізнійше, коли вже я був у семинарії, носив мундур, маншети і штани зі „штрипками", коли я балакав, по російськи, як „московські просвірні", про яких Гоголь каже, що в них найкраєша російська мова, я зовсім випадково найшов невеличку книжочку з написом „Кобзар" і вперше побачив друковане мужицьке слово.

Я захопив ся нею, не вчив ся лекцій, діставав „двійки" з ґеометрії й альґебри, але „Кобзаря" прочитав, не брешу — пять разів. Так не читав я ні Пушкіна, ні Лермонтова, ні Турґенева, яких любив, на творах яких виховував ся.

Ось тільки тепер я знайшов відповідь в одного мого товариша, який від свого батька, учителя, знав, що він Українець; що ті широкі лани, які тягнуть ся далеко-широко, звуть ся Україною, по московськи „Малоросією"; що нарід, який жиє на Україні, не русскі, а Українці; що вони мають свою історію, свої звичаї, свій сьвітогляд, свої пісні, письменство, театр і т. ин. І тільки тепер уперше я почув, сьвідомо й певно, що я люблю „свій" нарід, „свою" країну, люблю не Росію з її ріжними Монґолами, Алевтами, Кірґізами, Чеченцями, а люблю свою отсю „Малоросію", про яку так гарно, та тільки чужою нам мовою, писав Гоголь. Тут уперше я зрозумів, що я „русский" о стільки, о скільки русскими є Татари, Поляки, Білоруси, Молдавани і инші народи, яких після довгих, тяжких, кровавих та неправдивих потуг зібрали до купи в одну штучну державу московські царі, тісамі царі, які називали нашу мову, мельодійну та живу, сільською, мужицькою, які забороняли сьому слову лунати по школах, по церквах, по судах, у театрах, і навіть із сімї та з улиці її викинули...

І ось тепер, коли я вже досить стара людина, богато бачив, богато пережив, перечитав; коли я вже й матери своїй можу дещо пояснити й разом з тим вибачити їй за те, що вона мене колись побила за мою рідну мову — тепер я вже певний син своєї батьківщини, людина, з якої серця не вишкребеш, не виріжеш моєї любови до Рідного Краю (хиба що виріжуть його большевики, як що їм від сього полекшає); тепер, кажу, я ось держу в руках часопись, що продаєть ся отут у Берліні, і читаю преславні рядки про те, що ніякої України нема, не було й не буде, що її вигадав якийсь німецький ґенерал Гофман, вигадав, бо йому сього було треба, отже що і я теж його вигадка, його винахід, за який він одержав було у свій час патент, коли ще було кому у Німеччині роздавати патенти. Дивлюсь отсе, кажу я, в газету і нічого не розберу. Потім мимоволї підходжу до зеркала й починаю себе розглядати, налапувати, аналізувати: колиж се мене Гофман вигадав? Я-ж Українець, і був ним уже, як тільки перший раз побачив сьвіт Божий! А й мій дід у свій час, іще дитиною, кричав і просив свою матір тільки так: „Ненько, люба ненько, я їсти хочу", а не — „Мамочка, мнє кушать хочется" або—„мамахен, іх михте ессен"! А як зробив ся сивим, старим дідусем, так любо та жваво та по художньому розповідав по українськи про старовину, про нашу **українську** старовину, про Богдана, Ґонту! А хиба я не пригадую, а зі мною й всї мої земляки, наші вечерниці, милі пісні, що так різко відріжняють ся від московських частушек, від німецьких вальсів, пісні, які давали натхнене красшим композиторам московським; пісні, в яких найкраще відбила ся своя особлива, окрема душа окремого народу, його сьвітогляд, уклад житя і т. ин. Хибаж се все видумав Гофман, як він каже! Геть усе чисто: і саму нашу землю, і її історію, і її пісні і діда і мене! Ні, пане ґенерале! Нічого ніколи не вигадаєш такого. Коли тепер бачимо самохід, що бігає по улицях нашого сьвіта, то спершу треба було вигадати найпростійші, найпримітивнійші, рипучі колеса до найзвичайнійшого, примітивного воза.

Коли мій дід кричав своєю рідною мовою „ненько, я їсти хочу", то ґенерала Гофмана й на сьвіті не було, й коли він почав вигадувати Україну, то вже в той час се не була новина! Навпаки — тоді вже дуже яскраво й владно в хвилю революції у Росії йшов український рух і вже тоді почувало ся „сознательное волеизволеніє самого народа", вже тоді був віз досить сучасного фасону, віз, який тепер, не сьогодня то завтра, виробить ся у блискучий, ґраційний та меткий самохід і яким любувати-меть ся кождий! Бо се тепер зрозумів уже **нарід,** який **хоче** сього і який, на превелике диво для Леніна, „почему то не хочет давать своєво хлеба" московським большевикам, а на боротьбу з накиненим гетьманом віддав усе для національних українських відділів Петлюри, віддав і не жалкував...

Пишу я отсе, й менї здаєть ся, що ґенерал Гофман стоїть тепер перед мапою колишної Росії, тикає пальцем у неї і думає собі:

„А чи не видуматиб ще який нарід? Хиба отут... Тульська ґубернія... Орловська... Може менї се вдасть ся. Українців я вже встиг вигадати, може ще кого"...

(„Шлях").

ПЕРЕВЕРТНІ.

Перевертні. І де тільки їх нема.

„Вони всюди вештають ся", та тільки не „на кобзі грають", а ляпають язиком. Хоч нічого й не роблять, але сиcті бувають, бо на них жолуди так і падають.

Часом сї перевертні під корінє риють ся і як хтонебудь їм скаже, що так не годить ся, вони розсудливо, як ота заграничча зьвірюка, кажуть:

— А менї що; аби жолуди були; я-ж від них ситий.

Перевертень, як що його прізвище було наприклад „Непотрібний", він переверне його самохіть на друге—Балакучий, Моторний, або що.

— Се — каже — длятого, щоб зручнійше було лїзти крізь тин у чужий город.

Як опісля бити-муть, то не його; він викрутить ся, бо зараз станеть ся так, що й він не він і хата його з краю.

Сї перевертні тепер є всюди, навіть на самім краєчку сьвіта.

Вони дуже часто вилазять на посади, а як залізуть, то вже невідмінно з ногами.

Перевертень, який сидить на столї, махає ногами, курить смердючу заграничну цигарку і як здоровкаєть ся, тиче два пальці.

На улици перевертень іде поважно в капелюсі, насуненім на самісінький ніс.

Часом він у шинку підниме колотнечу, а часом обідає у високих панів, після чого в його кишени щось „обрітаєть ся": виделка, ножик або чарка.

Так живуть собі перевертні, не гнївлячи Бога, а як звертають ся до чорта, то безпремінно із сьвічкою.

Шкереберть.

Ну, пане ґенерале, красше нічого такого не видумуйте. Не варто! А то ще повидумуєте щось таке, що розлізеть ся, як берестейський мир! Хиба Вам нічого тепер робити? Бо сяк, чи так національна сьвідомість української інтеліґенції й великої частини українського селянства, тай несьвідомий, але сильний інстинкт своєї національної окремішности від останніх народів колишної Росії, в душі решти української людности і без Вас себе давно вже вигадали!

Лис Микита

З німецького переробив др. Іван Франко.

Ся книжка з гарними образками, і друкована на гарнім папери. Сю книжку повинні читати молоді і старі. Байка, в сій книжці є дуже смішна, а рівночасно і поучаюча. — Ціна лише .... 40 цнт.

"SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ. А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ГРЕНД СТ., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

НОВІ ТЕАТРАЛЬНІ ТВОРИ!

За Неманьо іду, оперета в 4. діях	20 ц.
Пімста Жидівки, драма в 5. діях	40 ц.
Орися, малюнки з міщанського житя в 4. діях	35 ц.
Бурлака, драма в 5. діях	35 ц.
Свідки, комедія в одній дії	15 ц.
Пошились у дурні, комедія оперета в 3. діях	35 ц.
Повернув ся із Сибіру, драма в 5. діях	35 ц.
Прометей, драматичний уривок	15 ц.

Замовлення посилайте на адресу:
UKRAINSKA KNYHARNIA im. T. SHEWCHENKA,
168 E. 4th St., New York, N. Y. 62ac—

НАЦІОНАЛЬНІ МРІЇ.

(„Українець на Зеленому Клині").

Від деякого часу чути заклики до нашого громадянства стати до спільної праці над будованєм національного житя отут на Далекому Сході, не зрікати ся свого національного облича і всіми засобами зберігати своє ріднє від русифікації. Звичайно, що під такими закликами підпишеть ся кождий Українець, який не загубив ще свого національного почутя...

Але як се зробити? Всім відомо, що тут на Далекому Сході нас, Українців, хоч і більшість, але ми всі так розпорошені по всіх політичних і професіональних гуртках російської суспільности, з головою кинули ся в чужі нам справи і, мабуть, так звикли до сього, що вважаємо все те за своє ріднє. Сю хибу, або зраду нашої національної ідеї ми не ставимо цілком на карб нашому громадянству; ся хиба складала ся далеко глибше в історичних умовах і обставинах нашого українського житя взагалі. А що торкаєть ся Далекого Сходу то нема чого ховати ся; заселенє сього краю робило ся російським урядом умисно нашою людностию на таких умовах, щоб його найкрасше і найшвидше обмосковити і зробити з нас „лояльних граждан единой и неделимой"... Та се було тай вже минулось і хай не верне ть ся! Але шкода, що на сім історичнім шляху ми загубили все те найкрасше, що було в нас рідного національного, а дещо і зовсім поховали.

З приводу сього один значний гурток закликає наше громадянство Сибіри і Далекого Сходу до „відродження". Дежта „жива водиця", що воскресить той національний дух, який віками витравляв ся з нашого рідного „я"? На се питанє відказують, що виратувати наше національне обличе можна тільки „національним гуртованєм". Хто проти сього буде сперечатись? Се все одно, що стукати у відчинену браму. Але гуртованє повинно бути тільки загально національне, під одним прапором „хай живе Україна!", з одним можливим гаслом — „все для народу". А як ви почнете шарпати громадян і тиснути їх по всіх політичних та професіональних гуртках, то з такого гуртування нарешті вийде тільки мордованє громадян — всі знов забалакають на ріжних мовах і, замісць власної, рідної хати, виросте „вавилонська вежа". Що се не гра слів, а дійсна правда, се легко виявити. Запитайте раптом кождого Українця: „хто ти, чоловіче?" і він також раптом відповість: „ес-ер, ес-дек, або інтернаціонал", і тільки на останку додасть, що він Українець.

Значний той гурт скаржить ся на те, що в нас дуже кепсько стоїть справа з ширенєм межи людьми національної ідеї, що дуже почуваєть ся брак сьвідомих робітників. На наш погляд, се ще, хвалити Бога, добре, що їх не так богато, бо, крий Боже, як би таких сьвідомих українських діячів на сі часи розвелось більше, то мабуть і наша українська ідея опинилась би в такім стані, який тепер є на Московщині. Хибаж нам не відомо, що кождий сьвідомий Українець на сі часи до кождого соціяльного і національного питаня підходить тільки з Марксом; без нього він не обідає і не вечеряє. Ми мало що маємо сказати проти Маркса і в більшости погоджуємо ся з ним, але на нашім національнім грунті він не здатний. Наша історія попереду понесла благу вість трудящим про вільність і рівність, яку потім Маркс пережовував у своїх фоліянтах. У нас і на сі часи нема свого пугала (страхопуда) буржуазії, яким звикли лякати темний нарід. Нема і свого капіталу, котрий панував би над всім громадянством. У нас тільки дві верстви: нарід і інтелігенція. Здавалось би, що се найкрасший устрій ідеального суспільства. Бо всім відомо, що великим народом вважаєть ся тількиу котрого найкрасша інтелігенція. Та-воно і повинно так бути, бо інтелігент — се-ж „кістка й істота" народна, се та крапля „чистої води", в якій відбиваєть ся цілий народний океан. Але, на жаль, наша інтелігенція може і „кістка й істота", та тільки не крапля чистої води. Все, що хочете, тільки з океаном вона не має нічого спільного. Ось де наш прогріх; ми се дуже почуваємо всі; а як сю хибу залатати, не знайдемо змоги. Нарід до нас не йде, бо не бачить у нас тої чистої краплі, яку він, як діямант, вивив із себе; а ми не йдемо до нього, — чого слова ховати? Заласкудились, влізли в якісь чужі шати, обмережились інтер-національними ідеями, нічогісенько свого рідного національного. Будьте певні, що до такої інтелігенції нарід наш не прийде; вона для нього чужа, має кумедний вигляд, але її до себе не підпустить. Коли бажаєте бути поруч з народом, ідіть його історичним шляхом. Нарід наш не вмер; він тільки був у летаргічнім сні; тихенько розштовхайте його і пічніть з ним розмову з тої години, як він заснув, а не штуркайте його і не шпурляйте йому під ніс острих пахощів — згодом він сам до них дійде природним, правдивим шляхом. І так гуртуйте ся, — час добрий! — але тільки не так, як гуртувались у криловськім квартеті.

Головне, киньте поганий звичай розставляти майно й инші річи в ще незбудованій хаті. Як будемо мати власну хату, тоді красше буде видно: де найліпше місце на ліжко, а де на столець.

Є ще друга хиба в наших українських діячів. Як розпочинаєть ся яка рідна справа, то найперше всі вилазять того, кому бути першою скрипкою; ніхто не хоче бути другою, і починаєть ся той відомий квартет; від якого, позатикавши уха, тікає наше громадянство. Грай кождий на тім ієтрументі до якого хто здатний. Красше бити в бубон, ніж не тямлячи скиглити на скрипці. А в нас се повсяк час трафляєть ся, що чоловік швець і на дуду ігрець; і від того й усі наші справи мають вигляд чогось непевного: починаємо з чобота, а кінчаємо Марксом.

З чим ми цілком погоджуємось і під чим підписуємось обома руками, се під бажанєм заложення рідних шкіл. Школа — се найкрасший лікар нашого українського відродження, і ми, зі свого боку, підчеркуємо, що без рідної школи, низшої, середної і висшої, не може бути нашого відродження. Всі инші заходи в сім напрямку будуть підпорками біля хати, яка має розвалити ся. Се буде не відродженє, а пробудженє, а на далі знов спочинок...

Ми тепер переживаємо історичні часи; треба робити героїчні заходи, бо самими бажанями нічого не зробимо, хиба що „пекло вимостимо". До справи нашого національного відродження треба підходити справедливим шляхом, шляхом заведення національної школи. Справа ся вимагає гроший. Тож удавайтесь до громадянства: „ну-мо, давайте гроші!" Але тут знова виникає питанє: кому довіряти; де в нас така установа, чи уряд, якому можливо булоб поручити сю справу? Звичайно, справа з народною школою повинна належати до „земства", але хто з нас не знає, що Приморське земство меньше за все цікавить ся сею справою національної школи, а як би і цікавилось, то воно в більшости таке московське централістичне, що швидше-б погодилось провадити по школах навчанє японською ніж українською мовою. Отже, покладати ся треба на себе. Не лякаймось, даймо гроші, тільки не тайком, а так, щоб се було відоме всьому громадянству. Візьмемо кождий на себе обовязок нагадувати один другому про приморську національну українську школу, як нагадували і в день і в ночи перському цареви: „Царю, памятай Атенян".

Громадянство, памятайте, що без рідної школи нема нації і долі її нема!

Ere.

А. Ф. ВОЛОДСЬКИЙ.

ПАННА ШТУКАРКА

жарт на три дії.

ЦІНА 30 ЦЕНТІВ.

Замовлення висилайте враз з грішми на адресу:

"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЖЕРТВИ НА ФОНД ДЛЯ ОБОРОНИ ГАЛИЧИНИ.

Дальші жертви зложили отсі добродії:

693. Касселтон, Н. Дак. Іван Матейко ... $5.00

694. Десмайнес, Айова. А. Мельник ... $5.00

695. Бреслав, Па. На руки місц. У. Н. Комітету зложили: Бр. св. Андрея (від. 30 У. Н. С.) $25.00; Й. Леньо, Л. Копач, А. Джуґан, А. Пстрак, П. Підух, Д. Грицишин, О. Ґула, Д. Калемон, А. Савка, Д. Ґамівка, О. Копач, І. Бать, А. Пилип і Е. Сенько по $5.00; М. Джуґан $3.00; Я. Копач, Ф. Баласьо, Ф. Леньо, А. Пех, І. Ґмитрик і А. Мацейка по $2.00; Т. Губяк $1.50; І. Оленик, І. Василишин, К. Пстрак, П. Ґула, М. Коваль і Л. Пстрак по $1.00. Разом $117.50, а по струченю місцевого розходу $6.10, надіслано ... $111.40

696. Бравнсвіл, Н. Й. На руки місц. У. Н. Комітету зложили: І. Рибак, Г. Кудла, К. Фурман, В. Шпак, М. Корда, Т. Лисятинський, М. Левицький, І. Пранчак, О. Бавза, І. Чих, В. Верис і Н. Чих по $5.00; П. Труш $3.00; І. Кузїв, Н. Кудрик, М. Балян, О. Федоришин і І. Ґарапцьо по $2.00; Д. Савчинський, Я. Ґрунт і Й. Козій по $1.00; А. Мартинів 50 цнт. — Разом .. $76.50

697. Гов Кейв, Н. Й. Хар. Захарчук $5.00; Г. Вонисько $2.00; Т. Чупко і М. Чупко по $1.00. — Разом ... $9.00

698. Бостон, Масс. На руки місц. У. Н. Комітету зложив дальше М. Довганчук ... $3.00

699. Кемден, Н. Дж. Місц. У. Н. Комітет надіслав членських вкладок на ... $26.00

700. Ню Йорк, Н. Й. На руки ратункового комітету для села Заставча зложили: О. Сокольський і Н. Пришляк по $5.00; Е. Клюба і Р. Терпливий по $4.00; І. Бобецький і Т. Ґордзїца по $3.00; П. Зацухний і В. Венґер по $2.00; М. Бобецький, В. Рокицький, В. Клюба, С. Пришляк, А. Слуґоцький, А. Лаба, М. Зацухна, В. Сиван і С. Купчак по $1.00. — Разом ... $37.00

701. Шікаго, Ілл. Петро і Зофія Кульпак по $10.00. — Разом ... $20.00

702. Шікаго, Ілл. В. Кравчук .. $5.05

703. Есмонд, Р. Ай. Т. Козак .. $5.00

704. Ист Ст. Луіс, Ілл. На руки місц. У. Н. Комітету зложили дальше: І. Матвій, С. Коробій, Г. Качмар, Д. Бакай, І. Шалко, Д. Іващук, І. Коробій, І. Видаш і Г. Било по $5.00; Ю. Чорний $4.00; Л. Пукшин $3.50; К. Петришин $3.00; В. Заяць, А. Хоміцький, Н. Качмар, С. Іскат, Т. Іванюк, О. Петришин, П. Ломиковський, І. Тимкович, Я. Нищий і Й. Зьомбра по $2.00; Л. Сокальський, С. Щурик, М. Маґац і Л. Коробій (чл. вкл.) по $1.00; дрібними жертвами $1.66. Разом $81.16, а по струченю розходу в сумі $22.65, задержано $3.50 на рахунок дальшої збірки, а надіслано ... $55.00

705. Портленд, Ореґон. На руки місц. У. Н. Комітету зложили: Михаїл Собода $11.00; Михаїл Гошовський $8.00; Семеон Боґачек $7.00; Г. Пелех, Н. Гук, С. Ферлей, Я. Савдач і М. Копчак по $5.00; Ф. Кіча $3.00; Г. Бутенко, О. Кіча і К. Рудчик по $2.00. — Разом ... $60.00

706. Ремей, Па. На руки місц. У. Н. Комітету зложили дальше: Н. Жабський $10.00; І. Хмелинський, І. Варишка, М. Дяк, М. Русняк, А. Бриндзя, П. Роман, Т. Ставна, Я. Радожицький, В. Бендза, С. Скиба, М. Олїйник, М. Вишньовський, Г. Сеньчак, Ю. Скопций, М. Кріль, І. Ганчар, І. Ґушовський, А. Шумний, М. Медвідь, М. Русин, І. Лаврівський, Т. Папіжняк, П. Хайнос, Г. Лабай, В. Сидовар, В. Годованець, М. Годованець і М. Ґишта по $5.00; Г. Мандрик, В. Цап (ст.) і Ю. Лисий по $3.00; Л. Решетар, І. Ґресь, Ю. Вишньовський, П. Ганчар (ст.), В. Саланич, М. Ломанік, В. Бесїхан, О. Макар і Т. Жміґала по $2.00; І. Блїшка, І. Вархоляк, І. Ощап, Д. Боґлїт, С. Писарчик, Д. Карлях, В. Тильвак, П. Янчишин, Ю. Фичук, С. оМскано, В. Ракуца, П. Томийчук, В. Хвірницький, Д. Русин, П. Жидяк, М. Томінїц, О. Сіколяк, А. Яворський, Д. Федарко, Г. Марканич, М. Кімал, Е. Кінах, І. Саланич, І. Отарський, Д. Москаль, Д. Томийчук, П. Ганчар (мол.), П. Роман, І. Вишньовський, Г. Макус, Д. Фундяк, М. Лінкевич, Я. Ґатала, Я. Зьвір, Т. Ющак, П. Ґуґанич, І. Ґаран, Й. Бабій, М. Бялонь, М. Зелїнський, Л. Хома, М. Феньчак, В. Цап, М. Рихиль, А. Ґаньчак, Ю. Вархоляк, І. Ґрешко, М. Муха, М. Добіч, Д. Полюляк, М. Кушнір, Ю. Струк, П. Фундак, І. Леґдан, Г. Голубінка, І. Налепа, М. Колесар, А. Колесар, Е. Бесїхан, І. Вархоляк, Т. Рудяк, В. Бережанський, В. Юрчишин, Ґ. Ліч, Р. Бурхул, Ч. Шоф, Н. Н., Д. Сомервіль, І. Ц. Рот, Д. Фенчак, В. Фенчишин, Л. Бунґа, І. Токарчик, В. Токарчик, Ю. Юра, В. Ґуляш, В. Голубінка, І. Рафальський, Ю. Кінаш, Г. Томко, Г. Дацко, А. Матушевський, І. Ганчар, М. Дяк, П. Роман, П. Жидяк, М. Русняк, С. Писарчик, П. Смит, С. Брезинко, Г. Лабай, К. Папінчак, В. Лаврівський, Н. Лаврівський, Г. Поглїд, І. В. Руфнер, др. М. Корнели, Е. Л. Мек-Крекер, М. Барон, А. Ц. Шоф, Ю. Федаш, І. Паранич, Б. Александер, Т. І. Бовсер, Ц. Шоф (мол.), Г. Плїшка, В. Кузьма, П. Шварц, Д. Голубінка, Л. Бунґа, Ф. Тимійчук, В. Голубінка, П. Сенів, Д. Заставський, П. Ґарбінський, Й. Керна, М. Заставський, В. Мащак, др. Корнели, Н. Отрошина, А. Андроцура, С. Явірницький, К. Війтів і І. Токарчик по $1.00; меньшими жертвами $18.00. — Разом ... $321.00

707. Вілксберн, Па. На руки місц. У. Н. Комітету зложено дальше (поіменний виказ жертводавців надішле ся і оголосить ся пізнійше) ... $233.50

708. Тайр, Па. Андрій Животко $20.00; Петро Животко, Стефан Зварун, Олекса Чорномаз, Павло Бонк, Ілько Кізлик, Ілько Мозіль, Семко Сиґук і Андрей Решнюк по $10.00; С. Шпилюк, П. Федак, М. Мачузак і Розенберґ Братя по $5.00; М. Дротай, Д. Саковський і П. Малиниць по $1.00; меньшими жертвами $8.50. — Разом ... $131.50

709. Бруклин, Н. Й. На руки місц. У. Н. Комітету зложили дальше: Е. Садовська, І. Слободзян, Й. Юнґа, І. Цимбала і М. Коґулька по $5.00; А. Годись $3.00і членська вкладка $1.00. — Разом ... $29.00

710. Шікаго, Ілл. На руки місц. У. Н. Комітету зложили дальше: Василь Музика $10.00; М. Совтис $6.00; Ю. Пінюта, П. Білецький, П. Собечко, Ю. Шмиро, К. Ґавлїчинський, Ю. Паславський, Н. Будник, Н. Татарський, В. Демчук, І. Леґа, І. Хомяк, П. Борщик, А. Ґошко, Т. Джуґан, Р. Литвин, І. Свистович, А. Ґасюк, Н. Візиркаюк, А. Саладкевич, Г. Гаврилюк, П. Джинзьора, І. Кацатір, В. Мельник, І. Дмитрів і П. Шалко по $5.00; А. Двоґда, Т. Білецький, Н. Сеничин, Т. Подоляк, С. Гнатишин, Т. Ґзень, Р. Кравець і С. Новосадний по $3.00; В. Мурин, А. Романяк, І. Оленицький і Г. Гарасим по $2.00; І. Сїторський, І. Нижняк, П. Біґун, Г. Кончак, М. Тягнибок, О. Волошень, П. Босий і І. Романчук по $1.00; меньшими жертвами $18.50. — Разом ... $200.00

РАЗОМ $1.332.95.

Попередно оголошено $73.662.42.

ЗАГАЛЬНА СУМА $74.995.37.

Тейлор, Па. На суму $134.00, оголошену попередно під ч. 664 зложились слідуючі добродії: С. Михнич (стар.), Г. Прокопищак, Я. Соколовський, М. М. Романишин, С. Кривинь, О. Самардак, Н. Гинько, А. Амброзий і І. Перекович по $5.00 і $76.00 членських вкладок.

Чеки і моні-ордери просить ся виписувати на імя Ukrainian National Committee, а висилати на адресу касіера: Rev. N. Pidhorecky, 22 E. 7th St., New York, N. Y.

Український Народний Комітет.

В кождій українській хатї повинна находитись часопись „Свобода".

УКРАЇНСТВО НА ДАЛЕКІМ СХОДІ.

В році 1917 Українцї по містах брали ся до правдивої політичної діяльности, стягали ся на силу підняти землю, щоби попорядкувати, як господар хати, по своїй волї, правдї й силї на Зеленім Клинї (Українцїв тут майже 80 процент усеї людности). На перших зборах Владивостоцької Громади в Пушкинськім театрі були тисячі людий і гуртоване їх українське було щире, радісне. Дня 11. червня того року соціял-демократи меньшевики-інтернаціоналїсти і московські і наші землячки в цирку на українськім вічу вояків бороли ся з громадою. Завдали тодї вони удару і справа утвореня українських полків пійшла на слизке: люди почали хитати ся, бо соціял-демократи казали, що Громада „буржуазна" і заводить нї до чого націоналїзм. Савети меньшевицькі і есеровські, а потім большевицькі стали залякувати вояків і орґанізаторів. Твердїйші Українцї-вояки відїхали на фронт. І чим далї тим більше западала справа і на останку в осени того-ж року зовсім пійшла внівець. Ініціятиви не вдержали Українцї в своїх руках, до того і влада та порядковане грошима були в саветів.

Так скінчилось народне добуване становища Далекого Сходу, яко кольонії самостійної України або яко українського краю федеративної Сибіри.

Зимою тільки була вироблена ідеольоґія того, що зайшло весною і лїтом, були обдумані домаганя громад (і рад) на II. зїздї, коли вже і заходи ті минули ся та замінили ся в другі.

В році 1918 за большевиків Українцї, впавши на силах і загубивши поволи нарід міський, подїлились на два табори: одні прихилили ся до влади, другі наїжили ся проти.

Програвши справу в місті з вояками, а разом або ще й до того з миром робітництва, українство поволи пристає і пасе задні. На весну року 1918 воно попадає в чужу течію і своє житє починає пристосовувати до широкого і дужшого, що взяло гору. На III. зїздї ще помітне було змаганє за трету кістку—селянство. Клич „поворот на Україну" зібрав чимало селянства кругом українських діячів, та маґічний (чарівний) ціпок був у других руках, що не покладали ся на вихід з Єгипту, а хутко працювали вдома, накладаючи з навантажальниками (грузчиками). На Українї-ж у той час Центральна Рада поміряла ся з більшевиками Московщини вояцькою силою і не встояла перед сило юі підступом. Щоб не піддатись і зберегти вигляд вільного лету державної України, Ц. Рада вдала ся до помочи Нїмцїв. Большевики були вигнані, але запанували Нїмцї, гетьман Скоропадський і кадети московські та жидівські.

Сподїванки Зеленого Клина на поміч України розвіяли ся. Посиланє післанцїв привело тільки до іменованя одного урядовця на Далекий Схід, що згодом був тутешною владою ліквідований. А землї на Українї не дано. Поворот був похований і селянство перейшло відразу до опіки большевиків, а потім земства і влади теперішної омської, кадетської і бюрократичної.

Покинені миром (людий) українські діячі, яких досить лагідненько обминули заверухи, зміни влади ріжних кольорів і верств суспільности, скликали IV. зїзд, що проспівав псалом „На ріках вавилонських" громадянству (партикулярному, штатським-вольним) і, йдучи в слід всесьвітному рівнаню по військовій силї і спільникам (Анґлії, Америки, Японії), зробив жест-рух значного політичного чинника державної міри деклярацію до всесьвіта і постановою заложити національне військо по нормах звичайної мобілїзації. За шість місяців українство мало не зовсім захляло, обстоючи право на культурно-національну автономію і не маючи змоги видерти нї в земства нї в міста хоч по одній школї українській. Все громадянство Московщини без виїмку, весь нарід той став проти самостійности, федералїзму, автономії політичної, культурної, а насамперед проти всякого національного руху, домаганя слова й ідеольоґії української.

Отсим, що забрали большевики (вдруге) Україну, вони довольні: „Савєтська федеративна Росія" то та-ж Московщина; прийде час, запанують кадети і виставлять прапор Московщини старої.

Заганяють Українцїв у куточок, а там зберуть у жменю обметицю і спробують кинути в огонь вічний!

(„Українець на Зеленому Клинї").

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(Оголошень женитьби не приймаєсь).

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Зміна телефону в домі У. Н. Союза.

Інтересованим подаєть ся до відома зміну телефону в домі Українського Народного Союза, яка зайшла з днем 18. липня 1919. Доси одно число телефону було на цілий дім. Відтепер адміністрація і редакція „Свободи" буде мати одно число, а канцелярія У. Н. Союза друге. Телефон до редакції й адміністрації „Свободи" остає старий: Монтгомери 498, а до канцелярії У. Н. Союза телефон є: Монтгомери 1838. Інтересованих просить ся, аби в справах організації відносили ся впрост на телефон канцелярії У. Н. Союза, а в справах „Свободи" впрост на телефон адміністрації часописи.

„Голос України".

До редакції „Свободи" наспіли числа 1-ше і 2-ге часописи „La Voce dell' Ucraina" (Голос України), яку видає Український Центральний Комітет в Італії в цїли ознакомленя Італійців з українською справою. Перше число має дату 9-го червня, друге 22. червня. Річна передплата виносить 10 лір. Відвічальним редактором є Піо Борані. Адреса редакції й адміністрації: Via Torino 163, Roma — Italia.

Страйк в цигаровнях в Алентавн, Па.

(Спеціяльна кореспонденція до „Свободи")

В Алентавн і околици вже другий тиждень страйкують робітники в цигаровнях. Вони домагають ся 83 центи від сотки цигарів, 8-годинного дня праці і признаня юнії, до якої вписалось повисше 1.500 робітників в самім Алентавні. Такесаме дієть ся в сусідних місцевостях, як Бетлегем, Нортгемтон і Коплей. До юнії вписують ся сотками денно. З Українців повписували ся майже всі робітниці, крім кількох, котрі не хочуть належати до жадних організацій, навіть загомогових. Вони говорили, що гроші се є найліпша організація і тому пішли до роботи. Чотири фабрики зовсім замкнені і чекають на збори, котрі назначено на пятницю, 18-го липня, а лише одна фабрика є в русі, де працює кільканацять дівчат.

Сей страйк є найбільшим страйком в історії сих околиць. Аж тепер робітники спізнали, що вони своєю тяжкою працею утримували ріжних робів, котрі устроювали їм музику в фабриці, возили їх вечерами на автомобілях, а нарешті взяли ся давати даром каву і капусту. В такий то спосіб затуманювали наших робітниць, щоби вони лише робили і нічого не домагали ся. Однак до часу збанок воду носить, каже наша пословиця. Нині наші робітниці зрозуміли всьо добре і почали організувати ся. Господарі, в котрих мешкають дівчата, виганяють їх, кажучи: „І вас не хочу і ваших гроший". І тепер замість скебувати мусять шукати мешканя, котрого тут не дуже легко знайти, бо всі відносять ся до них неприхильно. Страйколоми, коли вертають з роботи, то ідуть в параді, разом з поліцаями, таксамо, як минувшого року на „флег-дей". Поліцаї на конях, моторцикляx і піші йдуть улицею, а страйколоми хідником з поспусканими головами в долину. Виглядає так, як би їх вели на шибеницю. Страйк вже майже виграний, бо „боси" говорили декотрим добрим робітницям, щоби чимскорше всі повписували ся до юнії, то тоді компанія буде мати лише одну дорогу, а се — погодити ся і приняти юнію. — Д. Карпович.

Про віче в Бінгемтоні.

„Бінґгемтон Пресс", з 14. липня 1919, так пише про українське віче, скликане там день передтим: Треба було покликати аж поліцію, щоби вгамувати забуренє, викликане большевиками на протибольшевицькім вічу, яке відбувало ся вчера о 2-гій годині пополудни в салі грецько-католицької церкви св. Михаїла, при Клинтон улици. Поліцаї Ірл Фіш, котрий прибув на сало зараз, як лише почало ся забуренє, забрав імена двох большевицьких симпатиків. Дехто з осіб, що були на вічу, казав, що большевики мали свої збори в литовській салї перед вічем і постановили, коли буде можливим, розбити віче. Тоді около 25 з них прибуло до салї і розсіли ся по лївій стороні. Головним референтом був Українець, котрий говорив головно в обороні своєї вітчини і просив о поміч для своїх братів у старім краю, котрі — як він казав — є загрожені двома ворогами, з одної сторони російськими большевиками, котрим помагають хінські робітники, спроваджені в тій цїли, і Поляки з другої сторони. Зроблено деякі иниці уваги, на які обурили ся большевики і почали розбивати віче. Покликано сержанта Луиса ДеВіта і поліцая Дениса О'Брайена, аби здусити забуренє. Кажуть, що на зборах було около 150 осіб — Москалів, Поляків, Словаків і Українців, з котрих більшість попирала бесідника.

В справі оподаткованя соди.

Републиканські посли в низшій палаті віднесли ся до парляментарної податкової комісії з просьбою знести 10% податку, наложеного на соду. Заповідають, що податок буде знесений протягом місяця.

Пшениця під контролею правительства.

Президент Вілсон видав проклямацію, що вся контроля над експортом й імпортом пшениці переходить в руки федерального директора пшениці, Барнеса. Директор Барнес має право видавати всякі розпорядженя у внутрішній і заграничній торговлі пшеницею. Він має назначити, яку скількість пшениці треба закупити за границею і яку скількість можна вивезти за границю, а також регулює млинські засоби пшеничної муки у пекарнях. Від нього одинокого буде тепер залежати, чи хліб потанїє, чи подорожіє, чи останеть ся по такій ціні, як тепер. Директор Барнес є проти знижуваня ціни пшениці або хліба, кажучи, що підчас війни правительство заробило на пшениці 26,000.000 долярів. Декотрі посли радять правительству, щоби воно не оглядало ся на доходи, але понизило ціну, хочби ся знижка не принесла державній касі ані одного цента доходу. Посли вказують правительству, що публична опінія є за пониженєм ціни. — Канадійське правительство назначить тарифу найнизшої ціни пшениці, яка буде обовязувати від 1-го вересня 1919. Кажуть, що на основі нової тарифи бушель канадійської пшениці буде коштувати найтаньше $1.75.

Машиновий кріс в шікагоськім банку.

Рабунки банків дійшли тепер до такої степени, що „Пулмен Трост & Сейвінгс Бенк" в Шікаго завів новий спосіб оборони перед бандитами. Се сталевий форт в мурі будинку. В тім форті є досить місця на кількох сторожів, котрі будуть мати ручні і машинові кріси. Сторожа, зложена з жовнірів, буде вартувати в день і в ночи.

В день ходив до університету, а в ночи крав.

Минувшої неділї убито у Філядельфії Антона Гольфельнера, студента другого року медицини в університеті „Пенсильванія". Гольфельнера убив револьвером професор, коли він в ночи старав ся обрабувати університетський братський дім. В мешканю Гольфельнера найдено крадених річий на 4.000 долярів і 25 долярів квотою. Професори, котрі вчили Гольфельнера, характеризують його яко спокійного і пильного студента. Один психольог заявив, що Гольфельнер був хорий умово. Детективи, які також є добрими психольогами, кажуть, що він був клептоманяком і крав задля приємности; украденими річами він не користував ся. Ніхто з найблизших приятелів Гольфельнера не підозрівав його о злодійство.

ВСЯЧИНА.

Ґеоґрафічний поділ Злучених Держав.

Велика територія Злучених Держав ділить ся на девять ґеоґрафічних одиниць. Ними є (цифра означає скількість кв. миль):

Ню Інглєнд	61.976
Мідл Атлєнтик	100.000
Іст Норт Сентрал	245.564
Вест Норт Сентрал	510.804
Савт Атлєнтик	269.071
Іст Савт Сентрал	179.509
Вест Савт Сентрал	429.746
Мавнтин	859.125
Пасіфік	318.095

До Нової Анґлії належать стейти: Мейн, Ню Гемпшир, Вермонт, Масачусетс, Род Айленд і Конектікот.

До Мідл Атлентику належать: Ню Йорк, Ню Джерзи й Пенсильванія.

До Іст Норт Сентрал належать: Огайо, Індіяна, Іллінойс, Мішіґен і Вісконзін.

До Вест Норт Сентрал належать: Міннесота, Айова, Мізури, Норт Дакота, Савт Дакота, Небраска і Канзас.

До Савт Атлентик належать: Делавар, Мериленд, Дистрикт оф Коломбія, Вірджінія, Вест Вірджінія, Норт Каролайна, Савт Каролайна, Джорджія і Фльорида.

До Іст Савт Сентрал належать: Кентоки, Тенесі, Алабама й Місісіпі.

До Вест Савт Сентрал належать: Арканзо, Луізіяна, Оклагома і Тексас.

До Мавнтин належать: Монтана, Айдаго, Вайомінґ, Кольорадо, Ню Мексико, Арізона, Юта і Невада.

До Пасіфіку належать: Вашінґтон, Ореґон і Калїфорнія.

Найстарші міста в Злучених Державах.

Найстаршим містом у Злучених Державах є Сент Авґустін, у Фльориді, засноване в 1565 році; істнує вже отже 354 роки. Слїдуючі є найстарші міста в кождім стейті Злучених Держав (цифра означає рік основаня):

Алябама, Мобіл	1711
Арканзо, Арканзо Пост	1685
Калїфорнія, Сан Дієґо	1769
Кольорадо, Денвер	1858
Коннетікот, Віндзор	1633
Делевар, Вілмінґтон	1638
Фльорида, Ст. Авґустін	1565
Джорджія, Саванна	1733
Іллінойс, Каскаскія	1720
Індіяна, Вінсеннес	1730
Айова, Борлінґтон	1788
Канзас, Форт Левенворт	1837
Кентоки, Бунсборо	1755
Луізіяна, Айбервіл	1699
Мейн, Брістоль	1625
Мериленд, Ст. Мерп'с	1634
Масачусетс, Плимут	1620
Мішіґен, Дітройт	1670
Міннесота, Ст. Пол	1846
Місісіпі, Начез	1716
Мізури, Ст. Луіс	1764
Небраска, Омага	1854
Невада, Вашо	1860
Ню Гемпшир, Літл Ґарбор	1623
Ню Джерзи, Елізабет	1664
Ню Йорк, Ню Йорк	1614
Норт Каролайна, Човен Рівер	1650
Огайо, Марієта	1788
Ореґон, Асторія	1811
Пенсильванія, Філядельфія	1682
Род Айленд, Провіденс	1638
Савт Каролайна, Ашлей Рівер	1670
Тенесі, Форт Лавидон	1857
Тексас, Сан Антоніо	1692
Юта, Солт Лейк Сіти	1848
Вермонт, Форт Думмер	1724
Вірджінія, Джеймставн	1607
Вашінґтон, Асторія	1792
Вісконзін, Ґрін Бей	1669
Вайомінґ, Вінд Рівер	1743

Історія не записала, котра місцевість повстала найскорше в Арізонї, Айдаго, Монтанї, Ню Мексику, Норт Дакотї, Савт Дакотї й Оклагомі. — Джеймставн було колись столицею Вірджінії, а нинї є се зруйноване маленьке село в повітї Джеймс Сіти, повне історичних памяток.

Женщина думає, що працю мущини вона виконала би красше.

Любовник каже, що украдений поцїлунок є лїпший ніж нїщо.

Правда і жіночий вік є звичайно прикрою темою до обговорюваня.